

ДВА СА БОРА РЕД ПОРЕДОМ РАСЛИ **„БОРЪТ" И „ЕЛАТА" - СИМВОЛИ НА ХАРМОНИЯТА В** **ПАТРИАРХАЛНОТО СЕМЕЙСТВО**

Хорото, седянката, сватбата, коледните празници, лазаруването, изморителната работа на полето - това са били ония характерни „огнища, които са поддържали огъня на семейно-битовата народна песен. С трепет и вълнение народният певец възпявал живота такъв, какъвто го вижда - в труд и празник, в тъга и неволя, в радости и скърби. Живот, пълен с обич омраза, с изневяра и прошка, с вяра и разочарование, с мъчителни, преживяващи и щастливи мигове. В песните си селските хора намирали отдушник за всичко онова, което тежало на душата им, за цялата горчилка от живота, но и за всичко, което ги радвало и зареждало с оптимизъм.

Семейно-битовите народни песни обхващат изключително широк тематичен кръг - от раждането на човека до смъртта му. Те били не само „помощници" в трудовия процес на земеделеца, но и духовна храна в старите, безкнижни времена. Ролята им в развитието на духовния живот на българина била изключително важна, защото месните пресъздавали живота не само с неговите положителни и градивни ценности, но и с отрицателните му черти и явления.

Братската обич намира заслужено място в много от сюжетите на семейно-битовите народни песни. Химн на тази обич е песента „Два са бора ред поредом расли". Старите хора безрезервно вярвали, че всяко дърво има душа, изпитва чувства и отгатва мислите на хората. Народният певец използва това поверие, за да изгради по-убедително образа на двата стройни бора и да очертае по-ясно в песента дълга им към родната сестра.

Сравнението на братята с двата бора не е случайно. Борът е символ на живота, на вечното, на хармонията в патриархалното семейство. Вечнозеленото дърво олицетворява съюза между земята, в която влива корените си, за да черпи богатствата ѝ, и слънчевия небосклон, под който вирее. Той е съвършеният образ на космическия ред, могъществото, дълголетието, и покровителството. Елата пък е дърво, което покровителства семейството. Колкото повече деца и внуци има в едно семейство, толкова по-силно тя подкрепя неговите членове. Неслучайно елата присъства в много народни песни, възпяващи нейната невинност и чистота. Тя е дървото на жените, пазителки на домашното огнище, дървото на „големия дом".

Любовта между двамата братя и сестра им, привързаността и хармонията в отношенията им представляват здрава спойка и залог за тържеството на доброто. Песента „Два са бора ред поредом расли" е изградена чрез образен паралелизъм. Тя започва с описание:

Два са бора ред поредом расли, между них е ела тънковита.

Ценностната патриархална система, която налага неотклонно следване на нравствените норми на рода, задължава братята, описани като „два бора", да пазят и бдят над своята сестрица „ела тънковита". Братската обич е свещена и вечна. Чрез нея народният певец показва неделимостта на природния и човешкия свят.

След като въвежда описателно образите на двата бора и свилата се помежду им ела, народният певец използва обикнатото и често срещащо се в народната песен отрицателно сравнение: Не са били два бора високи, най са били два братя рождени, а между им - Елица сестрица...

Мощните фигури на двата бора и нежната ела символизируют реда и хармонията. Зимната картина, описана в началото на песента, създава усещане за опасност, която застрашава живота на крехката „Елица сестрица".

Девојката отстоява честта си със скромност и трудолюбие. Тя зачита и спазва нормите на своя род. Но още по-силна и неуязвима става Елица с помощта на братята си, които бранят моминската ѝ чест. Всеотдайната и предана братска обич е извор на сила и енергия. Образите на двата бора, които порят небесния свод с върховете си, са идентични с тези на братята, които пазят чистотата на нравите в семейството си и неопетнено името на сестра си. Така както двата бора са високи, величествени и силни, така и братята притежават силата да бранят своята крехка като ела сестрица от всичкото зло, което може да я сполети, от всички лоши думи, които могат да опетнят името ѝ, от „злите бури" и „студените ветрове" - метафори на житейските несгоди и на опасностите, които дебнат крехката девојка.

През вековете народът ни е съхранил вярата си в магическата сила на думите, в силата на клетвите. Заклинателното слово било за него особен вид магия, която можела да поразии всеки, към когото е отправено заклинанието. Честта и невинността на девойката са се приемали като семейна ценност. Всяко посегателство и опит да се оскверни името на честното и непорочно момиче, нанасяло жестоки рани върху репутацията на семейството. То се „зачерняло“. Затова силните млади мъже в рода били длъжни да пазят сестра си от лоши думи и зли помисли: Мила сестра братя засланияли от зли хули, от студени речи: да й хули име не похулят, да й речи слава не погубят.

Наситени с проста човечна емоционалност, семейно-битовите народни песни обхващат материалната и духовната страна на бита, разкриват вълненията на младите по пътя към щастието. Народният певец съсредоточава погледа си върху семейството, вира се в дребните всекидневни отношения на хората, в скърбите и радостите им, в копнежите им по по-добър живот и вплита в песните си всичко преживяно - отличните сърдечни трепети до големите исторически събития. Тематиката на някои битови народни песни е свързана с трогателната сестринска или братска обич, която достига в някои случаи до най-висша саможертва. Силната любов на брат към сестра е основен мотив и на дълбоко вълнуващата песента „Даваш ли, даваш, балканджи Йово?“. В нея Балканджията е готов да умре, но да не даде сестра си Яна на „ турска вяра“.

Битовите народни песни, посветени на обичта между брат и сестра, са написани с невероятен размах на въображението и чувството. В тях братът е закрилник на сестрата, а тя - нежна опора за него. Многообразието на теми и мотиви в тези песни говори за богатото народно въображение.